

403

ZÁKON

ze dne 2. října 1990

o zmírnění následků některých majetkových křivd

Federální shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky se usneslo na tomto zákoně:

§ 3

Další oprávněné osoby

ČÁST PRVNÍ PŘEDMĚT ÚPRAVY

§ 1

Zákon se vztahuje na následky majetkových křivd způsobených fyzickým a soukromým právníkem osobám odnětím vlastnického práva k nemovitým, popřípadě movitým věcem podle vládního nařízení č. 15/1959 Sb., o opatřeních týkajících se některých věcí užívaných organizacemi socialistického sektoru, podle zákona č. 71/1959 Sb., o opatřeních týkajících se některého soukromého domovního majetku, a znárodněním zestátněním na základě výměrů některých odvětvových ministerstev, vydaných po roce 1955 a odvolávajících se na znárodnovací předpisy z roku 1948.¹⁾ Za odnětí vlastnického práva ve smyslu tohoto zákona se považuje i přechod vlastnického práva na základě kupní smlouvy podle § 4 odst. 1 a 2 vládního nařízení č. 15/1959 Sb.

§ 2

Zmírnění následků majetkových křivd podle tohoto zákona spočívá ve vydání věci fyzické nebo soukromé právnické osobě, které byla odňata (dále jen „vlastník“) na základě předpisů uvedených v § 1, v poskytnutí peněžní náhrady (§ 14) nebo ve vydání kupní ceny (§ 15) anebo v doplatku rozdílu mezi peněžní náhradou a kupní cenou (§ 16).

(1) Zemřel-li vlastník nebo byl-li prohlášen za mrtvého, vydá se odňatá věc dalším oprávněným osobám v tomto pořadí:

- a) dědic ze závěti, dožil-li se dne účinnosti tohoto zákona;
- b) děti vlastníka a jeho manžel, který žije ke dni účinnosti tohoto zákona; není-li některé z dětí vlastníka v den účinnosti tohoto zákona naživu, jsou na jeho místě oprávněnými osobami jeho děti, a není-li naživu některé z nich, jeho potomci;
- c) rodiče vlastníka, nejsou-li naživu osoby uvedené pod písmenem b), kteří se dožili dne smrti vlastníka;
- d) sourozenci, kteří žijí ke dni účinnosti tohoto zákona. V případě, že některý ze sourozenců ke dni účinnosti tohoto zákona nežije, jsou oprávněnými osobami na jeho místě jeho žijící děti.

(2) Nejsou-li osoby uvedené v odstavci 1, vydá se odňatá věc dědici vlastníka, a není-li naživu, jeho žijícím dětem.

(3) Náležela-li odňatá věc do spoluvlastnictví více osob, jsou oprávněnými osobami spoluvlastníci podle výše svých podílů; nežije-li některý z nich, řídí se pořadí dalších na jeho místě oprávněných osob podle odstavců 1 a 2.

¹⁾ § 3 zákona č. 114/1948 Sb., o znárodnění některých dalších průmyslových a jiných podniků a závodů a o úpravě některých poměrů znárodněných a národních podniků.

§ 3 zákona č. 115/1948 Sb., o znárodnění dalších průmyslových a jiných výrobních podniků a závodů v oboru potravinářském a o úpravě některých poměrů znárodněných a národních podniků tohoto oboru, ve znění zákona č. 108/1950 Sb., kterým se mění a doplňují předpisy o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského.

§ 6 odst. 1 zákona č. 118/1948 Sb., o organizaci velkoobchodní činnosti a o znárodnění velkoobchodních podniků, ve znění zákona č. 64/1951 Sb., kterým se mění a doplňují předpisy o znárodnění obchodních podniků.

§ 3 zákona č. 120/1948 Sb., o znárodnění obchodních podniků s 50 nebo více činnými osobami.

§ 1 odst. 2 zákona č. 121/1948 Sb., o znárodnění ve stavebnictví, ve znění zákona č. 58/1951 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o znárodnění ve stavebnictví.

§ 3 zákona č. 123/1948 Sb., o znárodnění polygrafických podniků.

§ 6 zákona č. 124/1948 Sb., o znárodnění některých hostinských a výčepních podniků a ubytovacích zařízení.

ČÁST DRUHÁ VYDÁNÍ VĚCI

§ 4

Vydání podle § 2 a 3 se týká věcí, které držely ke dni účinnosti tohoto zákona právnické osoby (dále jen „organizace“), s výjimkou podniků se zahraniční majetkovou účastí²⁾ a obchodních společností,³⁾ jejichž společníky jsou výhradně fyzické osoby. Tato výjimka však neplatí, jde-li o věci nabyté od právnických osob po 1. říjnu 1990.

§ 5

(1) Organizace je povinna neodkladně vydat věc oprávněné osobě na její písemnou výzvu.

(2) Organizace a oprávněná osoba sepíše dohodu o vydání věci a o vzájemném vypořádání nároků podle tohoto zákona.

(3) Dohoda podléhá registraci státním notářstvím; státní notářství přitom postupuje obdobně jako při registraci smlouvy o převodu nemovitostí.⁴⁾

(4) Pokud organizace své povinnosti nesplní, oprávněná osoba může uplatnit své nároky u soudu.

§ 6

(1) Vlastník připojí k písemné výzvě o vydání věci potvrzení okresního národního výboru, v jehož územním obvodu se nemovitost nachází (dále jen „okresní národní výbor“), o odnětí věci podle zákona č. 71/1959 Sb. nebo potvrzení odvětvového ministerstva o znárodnění po roce 1955 anebo výměr tohoto ministerstva o znárodnění a jeho rozsahu a o tom, komu byla věc odňata. Tyto doklady lze nahradit výpisem z pozemkové knihy nebo jiným věrohodným dokladem, obsahujícím právní důvod odnětí a jméno osoby (osob), které byla věc odňata.

(2) V případě převodu nemovitosti podle vládního nařízení č. 15/1959 Sb. se k výzvě připojí potvrzení okresního národního výboru o odnětí věci a o tom, komu byla odňata. Tyto doklady lze nahradit stejným

způsobem jako doklady podle odstavce 1. K výzvě se dále připojí potvrzení okresního národního výboru

- a) o výši částky, která byla za odňatou věc vlastníku vyplacena⁵⁾ (dále jen „vyplacená částka“), s uvedením organizace, která ji zaplatila;
- b) o tom, zda bylo příslušným ministerstvem financí nebo příslušnou Správou pro věci majetkové a devizové za odňaté věci vyplaceno mimořádné odškodnění ze státního rozpočtu (dále jen „odškodnění“), komu bylo vyplaceno a v jaké výši.

(3) Další oprávněné osoby k výzvě rovněž připojí doklad osvědčující jejich vztah k vlastníku (§ 3).⁶⁾

(4) Je-li oprávněnou osobou devizový cizozemec, přiloží k výzvě potvrzení příslušné Správy pro věci majetkové a devizové, že nemovitost nebyla vypořádána mezistátními dohodami.

§ 7

Oprávněná osoba je povinna do 60 dnů ode dne uzavření dohody odvést

- a) vyplacenou částku, a to organizaci, která ji vyplatila, nebo jejímu právnímu nástupci;
- b) poskytnuté odškodnění příslušnému ministerstvu pro správu národního majetku a jeho privatizaci, kterému odvede i vyplacenou částku, zanikla-li organizace bez právního nástupce.

§ 8

K návrhu na registraci dohody je oprávněná osoba povinna předložit státnímu notářství doklad o odvedení částek uvedených v § 7 tohoto zákona, popřípadě o tom, že byla uzavřena dohoda o splátkách.

§ 9

Je-li více oprávněných osob, vyplývá jejich podíl z § 3 tohoto zákona, pokud se písemně nedohodly jinak.

§ 10

(1) Věc se vydá oprávněné osobě ve stavu, v němž se nachází ke dni uzavření dohody. Sjednala-li organi-

²⁾ Zákon č. 173/1988 Sb., o podniku se zahraniční majetkovou účastí, ve znění zákona č. 112/1990 Sb.

³⁾ Část čtvrtá A hospodářského zákoníku č. 109/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Zákon č. 104/1990 Sb., o akciových společnostech.

⁴⁾ § 61 a násl. zákona č. 95/1963 Sb., o řízení před státním notářstvím (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁾ § 4 odst. 1 vládního nařízení č. 15/1959 Sb.

⁶⁾ Např. rodný nebo oddací list, závěť.

zace před tímto dnem smlouvu o dodávce stavebních prací, o rekonstrukci nebo o modernizaci vydávané nemovitosti, popřípadě jinou smlouvu týkající se vydávané věci, musí dohoda obsahovat ujednání o tom, zda a v jakém rozsahu přejímá oprávněná osoba práva a závazky z této smlouvy.

(2) Je-li vydávaná stavba oproti svému stavu v době odnětí znehodnocena do té míry, že ji nelze užívat pro potřeby bydlení, výroby, obchodu nebo jiných služeb bez okamžité stavební úpravy, přísluší oprávněné osobě i peněžní náhrada (§ 14).

(3) Jde-li o stavbu, která byla zhodnocena tak, že její cena určená ke dni uzavření dohody a stanovená podle vyhlášky č. 73/1964 Sb., o cenách staveb v osobním vlastnictví a o náhradách při vyvlastnění nemovitosti, převyšuje náhradu podle § 14 odst. 1, je na vůli oprávněné osoby, zda se rozhodne pro tuto náhradu nebo zda vyzve organizaci k vydání stavby a uhradí příslušnému ministerstvu pro správu národního majetku a jeho privatizaci rozdíl mezi takto stanovenou cenou a náhradou podle § 14 odst. 1.

(4) Pozemek, na němž stojí stavba, která nebyla odňata podle předpisů uvedených v § 1, se nevrací; oprávněné osobě přísluší peněžní náhrada (§ 14).

§ 11

Organizace nemůže proti oprávněným osobám uplatňovat žádné finanční nebo jiné nároky související s vydávanými věcmi. Rovněž oprávněná osoba, která byla věc vydána, nemůže proti organizaci uplatňovat jiné nároky související s vydávanou věcí, než jsou uvedeny v tomto zákoně. K zástavním právům a věcným břemenům, která vázla na věci v době jejího odnětí nebo v době jejího vydání, se nepřihlíží.

§ 12

Dosavadním uživatelům bytů nebo nebytových prostor ve vydávaných nemovitostech se užívací právo zachovává a nadále se řídí právními předpisy o hospodaření s byty a právními předpisy o nájmu a podnájmu nebytových prostor.

§ 13

Vydání movitých věcí

(1) Nárok na vydání movitých věcí má oprávněná osoba, prokáže-li, že byly odňaty na základě předpisů uvedených v § 1 a kde se nacházejí ke dni účinnosti tohoto zákona.

(2) Movité věci, které slouží k provozu činnosti

umístěné ve vydávané nemovitosti, je organizace povinna nabídnout ke koupi nejprve oprávněným osobám za zůstatkovou cenu, a to nejpozději ve lhůtě uvedené v § 19 odst. 2.

ČÁST TŘETÍ PENĚŽNÍ NÁHRADY

§ 14

(1) Za stavbu, která byla demolována, a za nemovitosti, za něž peněžní náhrada přísluší podle § 10, poskytně příslušné ministerstvo pro správu národního majetku a jeho privatizaci oprávněné osobě na její výzvu doloženou podle § 6 peněžní náhradu (dále jen „náhrada“) ve výši stanovené podle stavu ke dni odnětí, a to s použitím vyhlášky ministerstva financí č. 73/1964 Sb., o cenách staveb v osobním vlastnictví a o náhradách při vyvlastnění nemovitosti, s připočtením 3 % z této částky za každý rok od odnětí do dne účinnosti tohoto zákona.

(2) Náhrada se sníží o vyplacenou částku [§ 6 odst. 2 písm. a)] nebo o odškodnění [§ 6 odst. 2 písm. b)].

(3) Náhrada poskytovaná podle § 10 odst. 2 se dále sníží o cenu vydané nemovitosti, stanovenou podle vyhlášky uvedené v odstavci 1, vypočtenou podle stavu nemovitosti uvedeného v § 10 odst. 1.

§ 15

(1) Byly-li nemovitosti v době před účinností tohoto zákona převedeny do vlastnictví jiných fyzických osob, než jsou osoby oprávněné, zůstává právo těchto fyzických osob zachováno a oprávněné osobě vzniká nárok na vydání kupní ceny od organizace, která nemovitost prodala, nebo od jejího právního nástupce. Zanikla-li povinná organizace bez právního nástupce, má oprávněná osoba tento nárok proti příslušnému ministerstvu pro správu národního majetku a jeho privatizaci. Nárok na vydání kupní ceny má i oprávněná osoba, která nemovitost odkoupila před účinností tohoto zákona.

(2) Zachováno zůstává i vlastnické právo podniku se zahraniční majetkovou účastí a obchodní společnosti, jejímiž společníky jsou výhradně fyzické osoby, bylo-li na ně převedeno v době před 1. říjnem 1990. Oprávněné osobě vzniká nárok na vydání náhrady od příslušného ministerstva pro správu národního majetku a jeho privatizaci.

§ 16

Je-li kupní cena, na jejíž vrácení mají oprávněné osoby nárok podle § 15, nižší než náhrada podle § 14,

doplatí příslušné ministerstvo pro správu národního majetku a jeho privatizaci těmto osobám rozdíl mezi náhradou a kupní cenou.

§ 17

Odkoupila-li nemovitost pouze některá z oprávněných osob, mají ostatní z nich proti osobě, která obdržela celou kupní cenu, nárok na její poměrnou část nebo na poměrnou část doplatku rozdílu mezi náhradou a kupní cenou.

§ 18

Za nemovitost, o jejíž vydání oprávněné osoby neprojeví ve lhůtě stanovené v § 19 odst. 1 zájem, náhrada nepřisluší.

§ 19

(1) K vydání věci (§ 5) nebo kupní ceny (§ 15) může oprávněná osoba organizaci vyzvat do 6 měsíců ode dne účinnosti tohoto zákona, jinak její nárok zaniká.

(2) Organizace je povinna uzavřít dohodu s oprávněnou osobou a vydat jí věc nebo kupní cenu nejpozději do 30 dnů po uplynutí lhůty uvedené v odstavci 1.

(3) Ve lhůtě uvedené v odstavci 1 může oprávněná osoba vyzvat příslušné ministerstvo pro správu národního majetku a jeho privatizaci k poskytnutí náhrady podle § 14 nebo k vydání kupní ceny podle § 15, popřípadě k doplacení rozdílu podle § 16.

(4) Příslušné ministerstvo pro správu národního majetku a jeho privatizaci je povinno částky podle odstavce 3 vyplatit nejpozději do jednoho roku poté, co vyzvu obdrželo.

ČÁST ČTVRTÁ

§ 20

Tento zákon se vztahuje i na devizového cizozemce, pokud věc, která by měla být převedena do jeho vlastnictví, nebyla vypořádána mezistátními majetkoprávními dohodami.

§ 21

Nezbytné náklady spojené s poskytováním náhrad oprávněným osobám nese příslušné ministerstvo pro správu národního majetku a jeho privatizaci.

§ 22

(1) Organizace je povinna s odňatými věcmi a s movitými věcmi uvedenými v § 13 odst. 2 až do je-

jich vydání oprávněným osobám nakládat s péčí řádného hospodáře; ode dne účinnosti tohoto zákona nemůže tyto věci, jejich součásti a příslušenství převést do vlastnictví jiného ani přenechat jinému do užívání.

(2) Právo na náhradu škody, kterou by organizace způsobila porušením této povinnosti, zůstává ustanovením § 11 nedotčeno.

(3) Pokud organizace neuspokojí nároky oprávněné osoby podle tohoto zákona ve stanovené lhůtě (§ 19 odst. 2), je povinna uhradit příslušnému ministerstvu pro správu národního majetku a jeho privatizaci za každý den překročení lhůty částku 3000 Kčs. Uplatní-li oprávněná osoba nárok u soudu, končí lhůta uplynutím 30 dnů poté, kdy jeho rozhodnutí nabylo právní moci.

§ 23

(1) Náklady spojené se sepsáním dohody o vydání věci nese organizace.

(2) Notářské a správní poplatky související s vydáním věci podle tohoto zákona se nevyměňují.

(3) Osoba domáhající se svého práva podle tohoto zákona proti organizaci je osvobozena od soudních poplatků.

ČÁST PÁTÁ

§ 24

Doplňují se

1. ustanovení § 26 odst. 4 devizového zákona č. 162/1989 Sb., ve znění zákona č. 109/1990 Sb. tak, že za slova „s výjimkou dědění“ se připojuje text: „a nabytí nemovitosti jejím vydáním podle zákona č. 403/1990 Sb., o zmírnění následků některých majetkových křivd.“;
2. ustanovení § 125 odst. 2 hospodářského zákoníku, do něhož se vkládá nové ustanovení písmene e), které zní: „e) jde-li o smlouvu o dodávce stavebních prací, o rekonstrukci nebo o modernizaci, popřípadě o jinou smlouvu týkající se nemovitosti vydávané podle zákona č. 403/1990 Sb., o zmírnění následků některých majetkových křivd.“ ;
3. ustanovení § 9 odst. 2 zákona č. 116/1990 Sb., o nájmu a podnájmu nebytových prostor, do něhož se vkládá nové ustanovení písmene h), které zní:

„h) jde o nájem nebytového prostoru v nemovitosti vydané oprávněné osobě podle zákona č. 403/1990 Sb., o zmírnění následků některých majetkových krizí.“.

§ 25

(1) Zrušují se

1. vládní nařízení č. 15/1959 Sb., o opatřeních týkajících se některých věcí užívaných organizacemi socialistického sektoru;
2. vyhláška ministerstva financí č. 88/1959 Ú.l., o opatřeních týkajících se některých věcí užívaných organizacemi socialistického sektoru;
3. zákon č. 71/1959 Sb., o opatřeních týkajících se některého soukromého domovního majetku;
4. vyhláška ministerstva financí a spravedlnosti č. 236/1959 Ú.l., o opatřeních týkajících se některého soukromého domovního majetku.

(2) Po dni účinnosti tohoto zákona se nepoužije § 6 odst. 1 zákona č. 118/1948 Sb., o organizaci velkoobchodní činnosti a o znárodnění velkoobchodních podniků, ve znění zákona č. 64/1951 Sb., kterým se mění a doplňují předpisy o znárodnění obchodních podniků.

(3) Uzavřením dohody podle § 5 odst. 2 anebo právní mocí rozsudku (§ 22 odst. 3) pozbývá platnosti rozhodnutí o odnětí věci, vydané podle právních předpisů uvedených v § 1; stejně pozbývá platnosti i kupní smlouva uzavřená podle § 4 odst. 1 a 2 vládního nařízení č. 15/1959 Sb.

§ 26

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. listopadu 1990.

Havel v. r.
Dubček v. r.
Čalfa v. r.